

**ВИЩІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
«Вступ до спеціальності»**

Принципи та методи психологічних досліджень

Марина БАРАКУТА
викладач кафедри психології,
ВНПЗ Дніпровського гуманітарного університету

м. Дніпро 2022р.

План

1. Основні принципи психологічної науки

2. Методологія дослідження у психології, методи та методики.

3. Класифікація методів психологічного дослідження за Б.Г. Ананьєвим та В.М. Дружиніним.

5. Поняття норм та відхилень у психологічному дослідженні

Поділ психологів за напрямком діяльності

Викладач психології. Зазвичай відносять до теоретиків, хоча має сенс виділити цей напрямок психологічної діяльності окремо.

Напрямки діяльності

Психолог-теоретик/дослідник.
Займається вивченням, дослідженням та виявленням закономірностей, психологічних механізмів, розробкою теорій.

Психолог-практик. Займається застосуванням професійних знань, умінь та навичок на практиці.

Дослідник - людина, яка веде дослідження, займається науковими дослідженнями, вивченням, спостереженням, аналізом чого-небудь, сприяє отриманню нових знань.

Об'єкт пізнання – це те, на що спрямовується на основі практики пізнавальна діяльність суб'єкта.

Основні принципи психологічної науки

Принцип
детермінізму

Принцип
відображення

Принцип
єдності психіки
та діяльності

Принцип
розвитку
психіки

Принцип
системно-
структурний

Психологічна діагностика

- **Психологічна діагностика** – наука про конструювання методів оцінки, виміру, класифікації психологічних і психофізіологічних особливостей людей, а також про використання цих методів у практичних цілях.

Функції психологічної
діагностики

Наукова діяльність по
конструюванню
психодіагностичних
методик.

Практична реалізується
практичними
психологами, які
використовують
діагностичні методики.

Психодіагностичні
методики – це специфічні
психологічні інструменти,
призначені для
вимірювання та оцінки
індивідуально-
психологічних
особливостей людей.

Психодіагностичні методи і методики в різних сферах практичної діяльності людини.

СФЕРА ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ

МЕДИЦИНА

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ

СФЕРИ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

АРМІЯ, ПОЛІЦІЯ, СПОРТ, В КОМЕРЦІЙНИХ СТРУКТУРАХ

2.Методологія дослідження у психології, методи та методика.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ

галузь наукової діяльності, яка вивчає і застосовує загальні та конкретні методи наукових досліджень, а також принципи підходу до визначення предмета, об'єкта, методів дослідження дійсності й до вирішення різних класів наукових завдань.

Загальна методологія (філософська)

Методологія психології

Методологія конкретного дослідження

МЕТОД - це спосіб досягнення певних цілей, сукупність прийомів і операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності

МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – це сукупність засобів і прийомів вивчення фактів психічних явищ та проявів психічної діяльності.

За етапами психологічної діагностики їх поділяють на;

Організаційні

Емпіричні

Засоби обробки даних

Інтерпретаційні

МЕТОДИКА – система методів націлена на виявлення сукупності зовнішніх та внутрішніх показників (ознак), які в свою чергу дозволяють розкрити сутність досліджуваного явища чи процесу

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА Б.Г. АНАНЬЄВИМ

Емпіричні методи:

Інтерв'ю – метод, що полягає в зборі інформації, отриманої у вигляді відповідей на поставлених, як правило, заздалегідь сформульовані, питання.

Соціометрія – метод психологічного дослідження міжособових відносин в групі з метою визначення структури взаємин і психологічної сумісності.

Бесіда – передбачає пряме або непряме отримання психологічної інформації шляхом мовного спілкування.

Анкета – представляє опитний лист для отримання відповідей на заздалегідь складену систему питань, служить для отримання первинної соціально-психологічної інформації.

Тест – система завдань, що дозволяють зміряти рівень розвитку певної якості (властивості) особи. Підрозділяються на тести досягнень, тести інтелекту, тести креативності.

Експеримент – цілеспрямована зміна деяких чинників і реєстрація змін в змозі і поведінці що вивчається, відрізняється від спостереження втручанням дослідника

Спостереження – навмисне сприйняття зовнішніх проявів психіки, що фіксується. Самоспостереження – спостереження людини за власними психічними явищами.

Організаційні методика дослідження - група методів психології, які визначають загальний спосіб організації психологічного дослідження, поділяються на:

Порівняльний метод

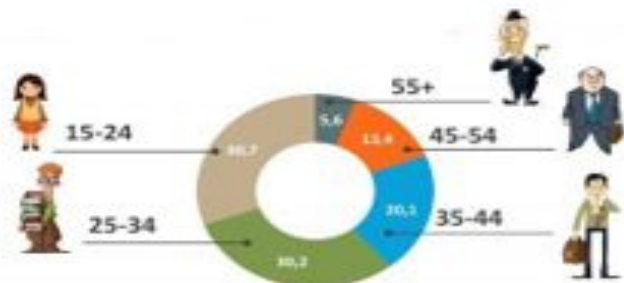
зіставленні властивостей в осіб різного віку з метою вивчення динаміки психічних явищ

Донгітюдний метод

простежується розвиток однієї й тієї самої людини протягом тривалого часу

Комплексний метод.

в дослідженні беруть участь представники різних наук, що дозволяє встановлювати зв'язки і залежність між явищами різного роду

Методи обробки даних

- кількісний аналіз
- якісний аналіз

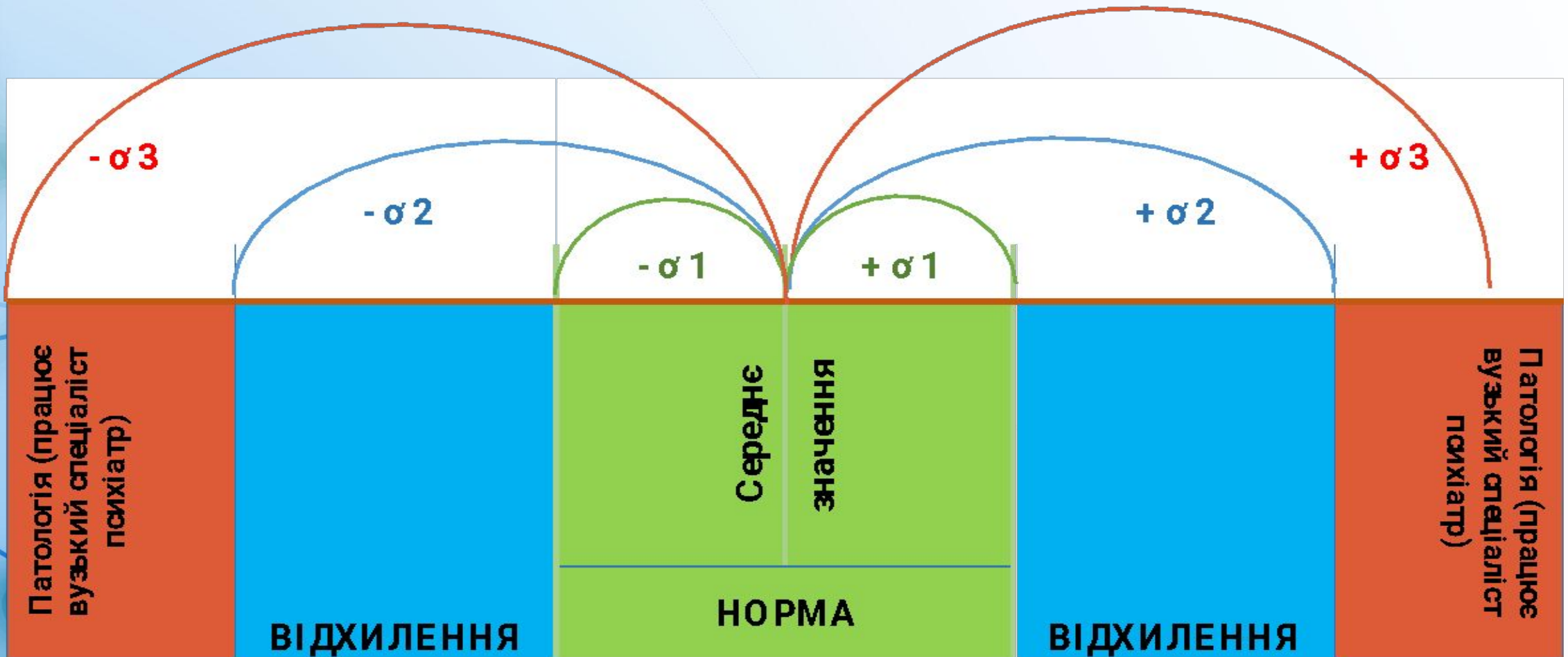
Методи обробки отриманих результатів є органічна єдність кількісного і якісного, статистичного та змістовного аналізу. Обробка результатів - це завжди творчий, пошуковий процес, що передбачає підбір найбільш адекватних і чутливих математичних засобів.

Інтерпретаційні методи

- генетичний метод
- структурний метод

Спрямовані на теоретичне пояснення, психологічне трактування досліджуваного явища або властивості. Тут завжди існує комплексний, системний набір різних варіантів генетичного, функціонального і структурного методів, замикаючих загальний цикл психологічного дослідження.

Графік НОРИМИ та ВІДХИЛЕНЬ

МІКРОСОЦІУМ:

- НЕ ПОВНІ РОДИНИ;
- АЛКОГОЛІЗМ;
- НАРКОМАНІЯ;
- ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН;
- БАГАТОДІТНІ РОДИНИ ТА ІН.

МАКРОСОЦІУМ:

- ВПЛИВ КОЛЕКТИВУ ЧИ ОКРЕМОЇ ЛЮДИНИ;
- ВІДСУТНІСТЬ ЄДНОСТІ;
- СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ;
- ІНТЕРНЕТ;
- КОНКУРЕНЦІЯ;
- ЗМІ ТА ТЕЛЕБАЧЕННЯ;
- БУЛІНГ;
- ВІДСУТНІСТЬ ЄДНОСТІ МІЖ ОСВІТНІМИ СТРУКТУРАМИ;
- ТА ІН.

**ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА
ПРОЯВ ПОВЕДІНКИ**

Психічні явища

Зовнішні прояви

- процес діяльності конкретної людини;
- результати діяльності;
- поведінка особистості;
- мовні якості;
- пантоміміка

Внутрішні прояви

- мотиви і установки особистості;
- особливості пізнавальної сфери;
- емоційні явища;
- особистісні прояви волі

Ознаки зовнішніх та внутрішніх проявів особистості

Показники	Ознаки	
Зовнішні прояви	Процес діяльності	Швидкість, точність, своєчасність, злагодженість, безпомилковість рухів та дій.
	Результати діяльності	Їх якісна і кількісна характеристика.
	Поведінка особистості	Їх відповідність обставинам діяльності й спілкування людей
	Мовні акти	Їх зміст, логічність, послідовність думок та ін.
	Міміка	Вираз очей, брів, губ та обличчя в загалі; їх зміст характеру діяльності й спілкування людей.
Пантоміміка	спрямованість руху людини, її цілеспрямованість у даній обстановці, особливість пози під час спілкування й діяльності.	
Внутрішні прояви	Мотиви й установки	прагнення, наміри, індивідуальні та колективні потреби і цілі.
	Пізнавальна сфера	професійні знання й стаж, взаємні оцінки, думки, судження, уявлення, погляди і інше.
	Емоційні явища	настрій, прояв симпатії або антипатії, індивідуальне чи колективне переживання.
	Прояв волі.	прояви рішучості у намірах й діях, готовність чи навпаки не готовність перед подоланням труднощів, досягнення цілей та ін.

Інформаційні джерела:

1.В.Й. Бочелюк, В.В. Зарицька Психологія: вступ до спеціальності: Навч. Посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 288 с.

2.Дуткевич Т. В. Практична психологія: Курс лекцій і практикум (навчальний посібник). Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. 208 с. URL: https://ipodp.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/Dutkevich_Savits_ka_Praktichna_psi_khologiya_2005.pdf

3.Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності. Київ: Центр учбової, 2019. 256 с.

4.Іванілов О.В. Психологія: вступ до спеціальності.[текст] : навч.посіб. / О.В. Іванілов, Л.М. Москалюк, С.І.Корсун - К.: “Центр учбової літератури”, 2013. - 184с.

5.Психологія. Підручник для студентів ВНЗ./ За ред. Ю.Л. Трофімова. Київ: Либідь, 2000. С. 64–75.

6.Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике.- СПб.,2000

7.Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посіб. / О. Л. Туриніна. — Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. — 206 с.

Електронні джерела:

1.https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak_psihologiya_ch1/1221.html